

**EEN UITZONDERLIJK DEBUUT,
EVEN BETOVEREND ALS HARTVERSCHEUREND.**

– Junot Diaz, auteur van *Het korte maar wonderbare leven van Oscar Wao*

KEISHA BUSH

ROMAN

DE HEMEL IS VAN BLIK

1

Ibrahimah laat zich tegen de stam van een oude apenbroodboom zakken en zet zijn rode blikje tussen zijn voeten. De knoestige, bloemloze takken van de boom strekken zich kronkelend uit boven een brede, lege weg met in het midden een enkele witte streep. Het is laat in de ochtend en stil – geen mensen, geen verkeer, geen huizen en geen bedrijvigheid. Zo ver het oog reikt niets dan droge, verschroeide aarde met hier en daar een apenbroodboom. De lucht is grijs en bewolkt, maar het is wel warm. Terwijl zijn neef Étienne en de andere jongens van de *daara* kletsen over wat ze die middag zullen gaan doen, worden Ibrahimahs oogleden zwaar en dwalen zijn gedachten af naar zijn moeder. De warmte van haar aanraking, de klank van haar stem en de geur van haar huid bestaan alleen nog in zijn herinnering.

Net als hij zich helemaal wil overgeven aan zijn dagdromerij schiet er een vuurrode bal op hem af en landt op zijn knie. Zijn spieren verkrampen en zijn amandelvormige ogen worden groot als schoteltjes – op zijn knie zit een klein, rood vogeltje dat zijn kopje schuin houdt, alsof het hem eens goed wil bekijken. Hij weet niet wat hij moet doen: het vogeltje weggagen of zijn neef roepen om te komen kijken. Rustig bekijkt hij het diertje. Misschien is het wel een toverfee, zo een-tje die volgens zijn zussen tanden onder zijn kussen vandaan komt halen.

‘Sprookjesfee?’ piept Ibrahimah in het Wolof.

Het diertje schudt zijn kopje.

‘Kun je me verstaan?’

De vogel beweegt zijn kopje omhoog en omlaag.

Ibrahimahs mond vormt een rondje en zijn wenkbrauwen gaan omhoog.

‘Ben je hier om mij te helpen?’

De vogel buigt zijn kopje achterover en fluit een melodie die Ibrahimah bekend voorkomt. Hij ziet zijn dorp voor zich, Saloulou, en zijn moeder die stukjes lamsvlees op het rooster legt. Zijn zussen rennen achter elkaar aan en proberen aan elkaars staartjes te trekken, terwijl zijn vader een krat met groenten van hun boerderij naar binnen draagt. Het beeld van thuis maakt plaats voor de staartveren van het wegfladderende rode vogeltje. Ibrahimah kijkt naar zijn knie waarop het vogeltje net nog zat en draait zich om naar zijn neef, die iets verderop onder een boom staat.

‘Étienne! Zag je dat?’ roept Ibrahimah terwijl hij opspringt.

Étienne onderbreekt zijn gesprek met Abdoulaye en Fatik, twee andere jongens van hun huis, en roept terug: ‘Zag ik wat?’

‘Het vogeltje! Op mijn knie. Hij begreep wat ik zei.’

Ibrahimah rent naar Étienne om het uit te leggen.

‘Ga je nou mee of niet?’ vraagt Abdoulaye.

‘Waarheen?’ vraagt Ibrahimah, nog vol van het vogeltje.

‘De dierentuin!’ zegt Abdoulaye terwijl hij over een eczeemplek op zijn kale hoofdhuid krabt.

‘Jullie hadden die vogel op mijn knie eens moeten zien! Hij praatte tegen me!’

Een zilveren Mercedes-Benz komt voorbij; de banden plakken bijna vast aan de pas geasfalteerde weg. Ibrahimah draait zich om, maar de auto is al weg voordat hij de kans krijgt om te bedelen.

‘Kom op, neef, de tijd gaat snel en zodra de mensen uit school of van hun werk komen, laten ze ons er waarschijnlijk niet meer in,’ zegt Étienne.

Ibrahimah kijkt even omhoog, naar de lege lucht. ‘Je hebt hem niet eens gezien,’ mompelt hij en sjokt achter de drie oudere jongens aan.

Ibrahimah staat onder de afbladderende blauwe boog, de toegangspoort van het Parc Zoologique in Hann Mariste, aan de oostkant van Dakar. De dierentuin ligt maar een uurtje lopen van het huis van maraboet Ahmed in Ouakam, maar de jongens wijken maar zelden af van hun normale route, tenzij ze horen dat ergens gratis eten te krijgen is of geld verdiend kan worden. Uitstapjes als deze kosten te veel tijd en zoals de Amerikanen zeggen: tijd is geld. Maar nu maraboet Ahmed weg is, zijn de uren tussen zonsopgang en zonsondergang voor de jongens. Étienne is in de vijf jaar dat hij al in Dakar woont, nog nooit in de dierentuin geweest. Ibrahimahs neef loopt naar het loket en gaat op zijn tenen staan om iets aan de vrouw op de kruk in het hokje te vragen.

‘*Niaata* voor vier?’

De jonge vrouw kijkt neer op Étienne.

‘Zeshonderd.’

Étienne begint zeshonderd frank af te tellen van de munten in zijn handpalm, maar de jonge vrouw slaat op de balie om zijn aandacht te trekken.

‘Loop maar gewoon door,’ zegt ze en ze wijst naar de zwarte poort die opeens openzwaait. Étienne kijkt verbaasd naar haar op. Ze reageert met een knipoogje.

‘Geef ze maar een rondleiding,’ roept ze naar een donkere man in een groen uniform aan de andere kant van het hek. ‘Het wordt toch pas druk zodra de scholen uit zijn.’

De man trekt de poort verder open. Opgewonden duwt

Ibrahimah Abdoulaye en Fatik opzij en botst tegen de magere parkwachter op. Achter de man ziet hij hoge, weelderige bomen en een zandweggetje. Ibrahimah staat te popelen om te ontdekken wat er allemaal te zien is.

‘Zijn jullie er klaar voor?’ vraagt de man.

‘Ja!’ Ibrahimahs stem piept van opwindning.

‘Hebben jullie weleens een leeuw gezien?’

Ibrahimah schudt ontkennend zijn hoofd. De anderen volgen zijn voorbeeld.

‘Poema’s?’

‘Nee.’

‘Gorilla’s?’

De jongens kijken elkaar aan.

‘Hyena’s?’

Weer stilte. De man grinnikt en gebaart de jongens hem te volgen.

Na een paar stappen snuift Ibrahimah hoorbaar. ‘Wat ruik ik toch?’

De gids wijst naar een grote, metalen kooi aan hun rechterkant. ‘De chimpansees.’

Een grote chimpansee kijkt verveeld naar de jongens.

‘Wauw, dat is een aap!’ zegt Ibrahimah, die dicht bij de kooi is gaan staan om het dier beter te kunnen bekijken. Thuis heeft hij weleens kleine aapjes in de bomen zien klimmen, maar hij wist niet dat ze zo groot en dik konden worden.

De man klapt in zijn handen. ‘Dans, dans, Tiki!’

De chimpansee staat op, wappert wat met zijn armen, maakt een koprol achterover, rent naar de tralies en steekt een arm naar buiten. De man geeft Fatik, die het dichtst bij hem staat, een stukje banaan uit de emmer naast Tiki’s kooi. Fatik propt de banaan gedachteloos in zijn mond en begint te

kauwen. Krijsend springt de chimpansee op en slaat met zijn handen tegen de tralies.

‘Nee, nee!’ roept de man. Hij stapt naar voren om de chimpansee een stukje banaan te geven. ‘Je moet de banaan aan Tiki geven als hij heeft gedanst. Hij danst om eten te krijgen.’

Als Ibrahimah, Étienne en Abdoulaye in de lach schieten, worden Fatiks ogen groot van schaamte.

‘Dans, dans,’ zegt Ibrahimah tegen Fatik.

‘Hou je mond,’ snauwt Fatik.

De man haalt vier gekneusde bananen uit de emmer en geeft ze aan de jongens.

‘Deze zijn voor jullie om op te eten.’

Ibrahimah stopt zijn banaan in zijn rode blikje voor later.

‘Dans, dans,’ roept Ibrahimah tegen Tiki.

De chimpansee zwaait weer wat met zijn armen, maakt halfslachtig een koprol achterover en komt terug naar het hek. Hij steekt zijn arm door de tralies en draait zijn hand met de palm naar boven. Ibrahimah neemt een stukje banaan aan van de gids en geeft het aan het dier. Tiki’s handpalm voelt koel en ruw aan en even kruist Ibrahimahs blik die van Tiki. De gids is al doorgelopen met de andere jongens en Ibrahimah voegt zich snel weer bij hen.

Terwijl de gids hun voorgaat over een smal zandpaadje tussen bomen en weelderig gras, fluistert Ibrahimah zachtjes: ‘Chimpansee.’ Achter een groepje parkwachters klinkt diep, dierlijk gegrom en Ibrahimahs hart begint sneller te kloppen. In een kleinere kooi dan die van de chimpansees zit een groot, goudbruin dier. Het heeft vier poten, een gladde vacht en zijn kaak is net zo hoekig als die van Fatik.

‘Dit is een leeuw. De leeuwenkoning. De koning van de jungle,’ zegt de gids tegen de jongens, die diep onder de indruk toekijken.

‘O,’ zegt Étienne.

De leeuw loopt nerveus heen en weer over de betegelde vloer van zijn drie meter brede kooi.

‘Waarom doet hij dat?’ vraagt Étienne.

‘Hij is rusteloos,’ zegt de gids. ‘*Calmez-vous*, leeuwenkoning. *Calmez-vous*.’

De leeuw gromt, zucht berustend en laat zijn grote, gespierde lijf op de grond zakken.

‘Hij is verdrietig,’ fluistert Ibrahimah.

‘Waarom?’ vraagt Étienne.

‘Hij hoort hier niet thuis, net zoals wij niet thuishoren in Dakar,’ zegt Ibrahimah en loopt verder zonder om te kijken.

De gids vraagt hem om op hen te wachten, maar Ibrahimah is te ongeduldig. Hij wil alles zien, nu meteen. Wat zouden zijn zussen al deze wilde dieren graag willen zien. Fatou, zijn oudste zus, heeft op school ongetwijfeld de namen van alle dieren geleerd. Binta, zijn jongste zusje, zou vast bang zijn, terwijl Aisha zou proberen net zo dapper te zijn als Fatou, maar ze zou als het erop aankwam net zo bibberen als Binta.

Ibrahimah blijft staan bij een betegelde metalen kooi waarin een lichtbruin dier ligt. Het heeft geen manen om zijn kop, maar is kaal, net als Étienne en hij. Zou dit dier net zo ongelukkig zijn als de leeuwenkoning? Zodra de andere jongens hem hebben ingehaald, vraagt hij aan de gids: ‘Is dit de leeuwenkoningin?’

De man kijkt hem geamuseerd aan.

‘Niet helemaal,’ zegt hij, ‘maar jij bent een slimme jongeman. Dit is een vrouwtjesleeuw. Ze heeft niet zulke lange manen als een mannetjesleeuw. Ze heet Nala.’

Ibrahimah zet een stapje dichterbij de kooi toe. Uit de keel van de leeuwin ontsnapt een laag gegrom. Voordat de gids hem kan tegenhouden, pakt Ibrahimah een tralie vast.

De leeuw kijkt hem aan en buigt haar kop even opzij, waarna ze dichterbij komt.

‘Nee!’ schreeuwt de gids.

De leeuw likt aan Ibrahimahs vingers. Hij giechelt, tilt zijn arm op, steekt hem door de tralies en aait het dier zacht over haar kop met de lichtheid van een kind. De leeuw draait haar kop naar zijn arm en likt zijn pols. De gids trekt Ibrahimah weg bij de kooi.

‘Dat is gevaarlijk, jongeman! Gedraag je, of anders is de rondleiding voorbij.’

Nala brult, springt op tegen het hek, gaat op haar achterpoten staan en laat haar voorpoten tegen de spijlen rusten.

‘Dit is niet jouw kind,’ zegt de parkwachter tegen haar en wijst op Ibrahimah terwijl hij hem wegtrekt bij de kooi.

Nala brult nog een keer, nog harder dan eerst.

Terwijl de man hem wegtrekt, kijkt Ibrahimah om. De leeuw kijkt hem na, laat zich weer zakken en sluipt weg.

‘Dat beest mag jou, Ibrahimah,’ roept Étienne uit en hij slaat zijn arm om Ibrahimahs schouders. ‘Maar je moet wel voorzichtiger zijn, zoals die man zegt. Met één arm zou het leven nog veel moeilijker zijn,’ zegt Étienne.

Ibrahimah snuift, maar ziet dan dat Étienne een grapje maakt, ook al heeft hij gelijk.

‘Weet je nog toen die hond die jongen aanviel?’ vraagt Étienne.

‘Ja. Hoezo?’

‘Dat bedoel ik dus. En die leeuw is veel groter dan een hond.’

‘Ton-ton, kan een leeuw een hond opeten?’ vraagt Ibrahimah aan de gids.

‘Alsof het niets is,’ zegt de man terwijl hij met zijn vingers knipt.

Misschien zijn de dieren hier geesten die Ibrahimah be-

schermen, want de vrouwtjesleeuw wilde hem helemaal niet opeten. In de volgende kooi zit een dier dat lijkt op Nala, maar dan met een donker gevlekte vacht.

‘Dat is een Afrikaanse leeuw,’ roept Abdoulaye zelfverzekerd terwijl hij hun gids met pompeuze gebaren nadoet.

‘Waarom denk je dat?’ vraagt Étienne.

‘Omdat hij zwarte vlekken heeft.’

Dat vindt Ibrahimah niet logisch. De vacht van de leeuw zou helemaal de kleur van de vlekken moeten hebben om Afrikaans te zijn.

‘Nee, nee, jongens,’ onderbreekt de parkwachter hen, ‘we hebben hier alleen Afrikaanse dieren en dit hier is een cheeta. Een heel gevaarlijk dier. Hij kan harder rennen dan alle andere dieren en zit eerder op topsnelheid dan de meeste auto’s.’

Het dier dribbelt nerveus rond in zijn kleine kooi. Was Ibrahimah maar een cheeta! Dan zou niets hem kunnen tegenhouden om meteen naar huis te gaan.

‘Hoe hebben ze deze cheeta kunnen vangen, als hij het snelste dier ter wereld is?’ vraagt Étienne.

‘Op de enige manier die de mens kent,’ zegt de gids. ‘Met geweren. Ze hebben hem zulke zware medicijnen in zijn lijf geschoten, dat hij omviel. Het ene moment was hij de koning en het volgende was hij net als de andere dieren hier. Overgeleverd aan de genade van de mens.’

‘Mag hij nog wel eens rennen?’ vraagt Ibrahimah.

‘Als we hem eruit zouden laten, zou hij wegrennen en nooit meer terugkomen. Bovendien zou hij de mensen in Dakar alleen maar bang maken. Hij is al zo lang weg van huis dat hij nooit de weg terug naar Zuid-Afrika zou kunnen vinden.’

Zuid-Afrika is net zo ver weg als Amerika. Twee jaar geleden heeft zijn zusje Aisha op school een wereldkaart getekend en die mee naar huis genomen en opgehangen in de kamer

die Ibrahimah met zijn drie zussen deelde. Hij keek vaak naar de kaart en verbaasde zich erover dat er zo veel plaatsen op de wereld waren. Op een dag liet Fatou hem zien waar Zuid-Afrika lag, ook al wilde hij eigenlijk liever meer weten over Amerika. Zijn moeder had het altijd over een Amerikaans meisje dat jaren geleden in hun dorp had gewoond.

‘Dat was zo’n aardig meisje,’ zei ze dan.

Zijn moeder zou trots op hem zijn en op alles wat hij vandaag heeft geleerd. Nog even en dan gaat hij terug naar huis en dan zal hij haar alles vertellen over wat hij heeft gezien, over de leeuw die zijn hand likte, over de cheeta die het verloor van de mensen die hem wilden vangen en over het rode vogeltje dat op zijn knie was gaan zitten.

2

De ochtendlucht voelt koel aan tegen Ibrahimahs nek; de pijn golft door zijn lichaam in hetzelfde ritme als het gerommel van de honger in zijn buik. Maraboet Ahmed is terug van zijn reis. De herinnering aan de lome dagen van de week ervoor en het bezoek aan de dierentuin is al bijna vervaagd.

Aan de overkant van de straat zit in de schaduw van een grote boom een koopman bij zijn houten kraam vol fruit. Het water loopt Ibrahimah in de mond bij het zien van de felgele bananen en de dikke, sappige mango's. Hij heeft geen geld om fruit te kopen en ook nog niet de driehonderd frank die hij elke dag aan maraboet Ahmed moet afdragen. De verkoper lijkt aardig. Misschien geeft hij hem wel een stukje fruit gratis. Ibrahimah kijkt verlangend naar het kleurrijke geheel, maar voordat hij iets kan vragen, wordt hij geroepen.

'Hé, jij daar!'

Ibrahimah kijkt op. Twee oudere talibé-jongens rennen op hem af en zijn hart slaat een slag over; ze horen niet bij zijn huis. Hun ontblote tanden laten er geen twijfel over bestaan dat deze jongens vastbesloten zijn om te pakken wat van hem is – ook al is het nog zo weinig. Hij zet het op een lopen en schiet de Rue Deux in, een rustige straat met eengezinswoningen, maar de twee jongens hebben langere benen dan hij en zitten hem op de hielen. De asfaltweg verandert in een onverhard pad en achter hem wolkt het stof op. Steentjes en

kiezelzels dringen in zijn eeltige voetzolen.

‘Sta stil, dan slaan we je niet!’ roept een van hen.

Met zijn rode tomatenblikje in de ene hand en een bronzen frankstuk van 25 cent in de andere steekt hij zonder op het aanstormende verkeer te letten de drukke straat over. De minste aarzeling en de jongens hebben hem te pakken.

De vier suikerklontjes die hij heeft bewaard, vallen uit zijn blik. Zijn hart slaat opnieuw een slag over: moet hij stoppen om ze op te rapen? Maraboet Ahmed neemt altijd vier klontjes in zijn ochtendkoffie, maar hem iets extra’s geven betekent niet dat hij geen driehonderd frank hoeft af te dragen. Alles draait om geld. Zo hard hij kan rent Ibrahimah door.

Het opwolkende stof kleeft aan zijn bezwete lichaam. Zijn oversized T-shirt, het enige kledingstuk dat hij bezit, is smeurig, maar hij leeft al zo lang op straat dat hij zich niet meer schaamt over hoe hij eruitziet. Hij kijkt achterom en stelt tot zijn verbazing vast dat de jongens zijn gestopt om de suikerklontjes op te rapen. Met een laatste krachtsinspanning vliegt hij de volgende hoek om en verdwijnt achter La Piscine Olympique.

Na een paar honderd meter stopt hij op de Rue PE Vingt-Trois. Achter een marineblauwe Peugeot, die op het trottoir in de schaduw van een boom staat geparkeerd, probeert hij op adem te komen en durft hij pas echt te geloven dat hij ontsnapt is. Hij gluurt om de auto heen om te zien of de jongens hem nog steeds volgen, maar na een paar minuten weet hij bijna zeker dat de kust veilig is. Hij verlaat zijn schuilplaats en gaat op zoek naar rijke mensen en naar zijn neef, die hem had moeten komen halen.

Op de brede eenrichtingsstraat met huizen van twee verdiepingen hoog klinken de stemmen van jonge mannen, die op hun plastic slippers over het asfalt sloffen en in het Wolof

luidkeels hun waar aanprijzen. De geur van warme shoarma en versgebakken chocoladecroissants lokt iedereen binnen een straal van tien meter naar restaurant Les Ambassades. Onophoudelijk klinkt het geclaxonner van ongeduldige automobilisten. Ibrahimah bestudeert de voorbijgangers en zijn blik valt op een jonge, witte vrouw die met een in zichzelf gekeerde blik zelfverzekerd voortstapt. Hij controleert snel of er geen kapers op de kust zijn en spreekt haar aan.

‘Geld voor mijn maraboet,’ mompelt hij in het Mandinka.

Als hij moe is, valt hij automatisch terug op zijn moedertaal. De jonge Amerikaanse vrouw kijkt op hem neer. Ze hoeft zijn woorden niet te verstaan. Niemand kan zich vergissen bij de aanblik van een talibé: het rode tomatenblik, de blote, eeltige voeten, het kaalgeschoren hoofd vol eczeemplekken, het magere lijf en het gezicht van een kind dat opgroeit zonder liefde.

‘*Je n’ai pas d’argent,*’ zegt ze terwijl ze recht voor zich uit blijft kijken, alsof hij onzichtbaar is.

‘Geld voor mijn maraboet,’ mompelt hij nog een keer, dit keer in het Wolof, het meest gesproken dialect in Dakar. Als hij zich bij elke afwijzing zou neerleggen, verdiende hij geen cent. Hij moet hollen om haar lange benen bij te houden.

‘*Va-t’en!*’ snauwt ze.

Als het moet, volgt hij haar helemaal tot aan haar bestemming. Buitenlanders worden niet graag gevolgd en zoals verwacht, slaakt ze een diepe zucht van ergernis en rommelt wat in haar rieten tas, waar de letters J C R E W op staan. Ibrahimah weet niet wat die letters betekenen, maar hij neemt aan dat het Engels is, want dat is de taal die Britten en Amerikanen spreken.

Ze negeert zijn uitgestoken hand en werpt honderdvijftig frank in het rode tomatenblikje. Zonder haar te bedanken

spreekt Ibrahimah de volgende voorbijganger aan, maar de jonge Ivoriaanse student met zijn armen vol studieboeken loopt stug door in de richting van de Universiteit van Dakar. Hier voelt het alsof hij een schim is tussen de dieven, bedelaars en vagebonden. Het doet allang geen pijn meer om genegeerd te worden. Hij loopt verder en stopt bij een Senegalese vrouw, die in de schaduw van een grote boom pinda's verkoopt. Haar donkere, gladde huid ziet er gezond en verzorgd uit; ze doet hem denken aan de vrouwen uit zijn dorp. Ze geeft hem een klein zakje pinda's en hij biedt haar een van zijn muntstukken aan. *Ze zegt dat dat niet hoeft.*

'Dank u wel, *ta-ta.*'

'Uit welk dorp kom je?' vraagt ze.

'Saloulou,' zegt hij, trots dat hij zich dat herinnert.

'Mijn dorp ligt daar vlakbij. Je doet me denken aan mijn zoon toen hij jouw leeftijd had.'

Ibrahimah gaat op de stoerand tegen een poot van haar tafel zitten en begint aan de pinda's. Het is midden op de dag en de zon brandt onverbiddelijk op het gloeiende plaveisel. Op dit uur van de dag zijn er nauwelijks auto's of voetgangers. Als hij de helft van zijn pinda's op heeft, vouwt hij het zakje dicht en stopt het in zijn blik. Hij kijkt snel om zich heen om zeker te weten dat er geen andere talibé-jongens in de buurt zijn en haalt dan het geld uit het blikje. Hij heeft drie kleine, zilveren frankstukjes en een grote, bronzen munt – bijna genoeg voor de maraboet. Ibrahimah weet nog dat hij vroeger niets afwist van geld. Hij vond de muntjes alleen zo mooi glanzen. Nu kent hij de waarde van een frank. Hij tuurt naar de lucht en glimlacht. Nog even en dan hoeft hij zich niet meer druk te maken om geld of om zijn maraboet. Het is bijna ramadan en dan wordt hij zeven. 'Een jaar,' had zijn vader gezegd voordat maraboet Ahmed hem meenam naar

Dakar. Een jaar en dan mag hij terug naar huis.

‘Ibrahimah!’

Hij kijkt naar rechts en ziet Étienne aan komen rennen.

‘Étienne,’ roept hij en springt overeind.

Étienne slaat een arm om Ibrahimahs schouders. ‘Waar was je? Ik was je kwijt.’

Ibrahimah vertelt zijn oudere neef over zijn ontsnapping aan de twee jongens.

‘Maar goed dat jij zo hard kunt rennen!’

‘Ik ging nog harder dan een cheeta,’ zegt Ibrahimah glunderend.

‘Je mag niet zomaar weglopen. Je moest op het parkeerterrein bij On the Run blijven. Ik kan je niet beschermen als ik niet weet waar je bent.’

Ibrahimah knikt en probeert Étienne met zijn lange benen bij te houden. Hij had niet goed opgelet omdat hij aan zijn familie dacht en aan de maraboet en aan eten. Soms valt hij overdag zomaar in slaap en als hij dan weer wakker wordt, is iedereen verdwenen.

Ze komen langs een vrouw die zich aan het voorbereiden is op de lunchdrukte. Ibrahimah geeft een rukje aan Étiennes arm. De vrouw heeft een tafel met een kleine grillpan iets van de weg af gezet. De geur van geroosterd vlees vult Ibrahimahs neus en het water loopt hem in de mond.

‘Misschien,’ zegt Étienne.

Een vuile, witte kip tokt paniekerig terwijl ze achterna wordt gezeten door een luid kakelende haan. Étienne loopt naar de vrouw.

‘Ta-ta, geld voor mijn maraboet of eten?’

Étienne kijkt naar de sissende grill achter haar. De kleine, stevig gebouwde vrouw draagt een kleurige hoofddoek die perfect past bij haar groen met gele jurk. Haar ronde gezicht

oogt vriendelijk en haar ogen twinkelen als ze zegt: 'Je bent de eerste die me vandaag om eten vraagt. Hier, dat is mijn *teranga* voor vandaag.' Ze reikt Étienne een pasteitje aan.

Étienne wijst op Ibrahimah, die achter hem staat. De vrouw ziet het jongetje nu pas en wenkt hem dichterbij te komen. Ook hij krijgt er een. Ibrahimah begint meteen te eten. Het vlees binnenin is gloeiend heet, maar dat kan hem niets schelen. Étienne port hem in zijn zij.

'Zeg dank u wel. Een onbeleefde talibé is een hongerige talibé.'

'Ja,' zegt Ibrahimah met zijn mond vol; het perfect gekruide lamsvlees doet hem denken aan thuis.

'Dank u wel, ta-ta.'

De vrouw buigt zich voorover en aait hem over de wang.

'Hoe langzamer je eet, hoe langer je er wat aan hebt.' Ze draait zich om naar haar geïmproviseerde keuken om het vlees om te draaien. In een pan liggen hibiscusbladeren te koken. Er wordt een donkerrode thee van gezet, die gezoet wordt en met ijsblokjes geserveerd. Boven haar tafel hangt een oud blauw laken om hongerige klanten te beschermen tegen de brandende zon en de verstikkende uitlaatgassen.

De jongens gaan achter een auto zitten, onzichtbaar vanaf de straat.

'Ik kan wel de hele dag eten!' verzucht Ibrahimah. Stukjes krokante korst vallen uit zijn mond.

'Ik ook.'

Opeens kijkt Ibrahimah ernstig. 'Ik vind onze maraboet niet aardig.'

Étienne stopt met eten en kijkt weg. 'Hij zorgt voor ons.'

'Laten we teruggaan naar het dorp. Daar is het beter.'

'We kunnen niet terug. Onze papa's hebben ons hierheen gestuurd. We zijn nu van maraboet Ahmed, onze leraar. Je

denkt er te veel over na,' zegt Étienne.

'Ik heb niets verkeerd gedaan. Ik hoef niet te blijven! Papa zei dat ik na een jaar mocht terugkomen. Zodra de ramadan weer begint.' Ibrahimah slaat met een hand op de grond om zijn argument kracht bij te zetten. Het laatste restje van het pasteitje valt op de zanderige stoep. Zorgvuldig veegt hij de restjes bij elkaar en zijn paniek zakt pas als hij ze in zijn mond heeft gestopt.

'We zijn hier niet omdat we iets verkeerd hebben gedaan,' zegt Étienne en kijkt naar de laatste stukjes van zijn *fataya*. 'Wij zijn goede talibés. Volgens onze maraboet gaan goede talibés naar het paradijs en daar krijgen ze dan 72 maagden.'

'27 wat?'

'Nee, nee – 72. Goede moslims gaan na hun dood naar het paradijs.'

Ibrahim kijkt bedenkelijk. 'Wat is een maagd?'

'Een meisje.'

'Hoeveel is 72?'

'Meer dan er talibés zijn in maraboets huis.'

Ibrahimah kijkt hem vol ongeloof aan. Hij wil helemaal niet met 72 meisjes in het paradijs wonen. Hij en Étienne hebben nu al nauwelijks genoeg te eten. Als hij zijn eten moet delen met 72 meisjes vindt hij dat echt geen beloning voor goed gedrag.

'Waar is het paradijs?'

'In de lucht.' Étienne wijst omhoog naar de wolkeloze blauwe hemel boven hen.

'Paradijs! Waar vliegtuigen heen vliegen?'

'Juist,' zegt Étienne alsof hij het hoogstpersoonlijk zo heeft geregeld.

'Ik wil geen 72 magen. Zou jij in het paradijs bij me zijn?'

'Maagden, Ibrahimah. Ja, ik ben bij je in het paradijs.'

Ibrahimah kijkt naar een oude, afgedankte vrachtwagen op blokken; de wielen zijn al heel lang weg. ‘Waarom is alles zo moeilijk,’ mompelt hij, ‘en zo duur?’ Hij propt het laatste hapje vlees in zijn mond en veegt zijn handen af aan zijn vuile shirt.

‘Dat weet ik ook niet.’ Étienne fronsst nadenkend zijn voorhoofd. ‘Dat was al zo voordat wij hier kwamen.’

Lusteloos staart Ibrahimah naar het wiel van de oude auto die hen onzichtbaar maakt voor voorbijgangers en nieuwsgierige talibés. Hij denkt aan de tijd dat hij vaak bij zijn moeder en zusjes in de keuken was, aan het meel dat hij over het aanrecht mocht uitstrooien zodat zijn moeder er het kleverige deeg op kon uitspreiden, aan de golf van hitte uit de oven waardoor hij ging zweten en aan het gevoel altijd genoeg te eten te hebben.

‘God vindt ons gewoon niet lief.’

‘Dat mag je niet zeggen. Hij houdt van je,’ zegt Étienne fronsend.

‘Als dat zo was, dan zou ik gewoon thuis zijn bij papa en mama. Ze houden van mij en mijn zussen ook. Maraboet Ahmed houdt helemaal niet van mij.’

Étienne kijkt hem spottend aan. ‘Hoe kun jij nou weten hoe Gods liefde eruitziet? God is groter dan de maraboet. Zijn liefde is sterker.’

Ibrahimah is het zelden oneens met zijn neef, maar nu kan Étienne niets zeggen om hem milder te stemmen. Als God zo machtig is, waarom zorgt Hij er dan niet voor dat Ibrahimah terug kan naar huis? Maraboet Ahmed is duidelijk sterker dan God en dus is geloven in God net zoiets als geloven dat Ibrahimahs lege tomatenblikje eten kan maken uit lucht of hem kan beschermen tegen maraboets stok.

Hij staat op en speurt rond om te zien waar de meeste kans

op succes is. Hij is al maanden geleden opgehouden op God te vertrouwen.

‘Geef me geld,’ zegt Ibrahimah tegen de passagiers in de taxi, terwijl hij ondertussen de passagiers in de volgende auto in de gaten houdt. Hij klemt zijn rode blik strak tegen zijn borst.

Étienne stoot hem aan.

‘*Allahoe akbar*,’ zegt hij, terwijl hij met uitgestoken hand, de handpalm omhoog, een vers uit de Koran in het Arabisch reciteert.

Ibrahimah valt halverwege mompelend in. Hij ziet er het nut niet van in om de verzen uit het hoofd te leren of te reciteren; mensen geven iets of niets, ongeacht of hij de geboden kent. Een vriendelijk ogende man met een uitnodigende glimlach zoekt in zijn tas en geeft hun allebei een muntstuk van honderd frank, een banaan voor Étienne en een geopend pak koekjes voor Ibrahimah.

De volgende vijf uur volgt Ibrahimah Étiennes voorbeeld en herhaalt de riedel van nietszeggende bedankjes en onderdanige glimlachjes. Als de zon begint te zakken, vullen de straten zich na een lange werkdag met studenten, kassameisjes, loopjongens en straatverkopers, die soms wel zes, zeven of tien kilometer vanaf het centrum van Dakar naar huis lopen om een buskaartje van honderdvijftig frank uit te sparen. Later, wanneer het donker is, verzamelen Étienne, Ibrahimah en een paar andere talibé-jongens van hun huis zich op de parkeerplaats van tankstation en eethuis On the Run, een van de populairste hangplekken in Midtown Dakar. Het Zuid-Afrikaanse eethuis is in Point E een van de weinige plekken waar je pizza en hamburgers kunt kopen. Op het overdekte terras genieten toeristen, universiteitsstudenten en buurtbewoners van rundvlees- of kipburgers, pizza’s en

calzones. Achter het fastfoodrestaurant ligt een kleine supermarkt die een grotere keuze aan yoghurt, vruchtensap, frisdrank en andere artikelen heeft dan het buurtwinkeltje.

Auto's wachten op hun beurt om te tanken en er schalt hip-hopmuziek over de parkeerplaats. Mensen die hun pizza of hamburger mee naar buiten nemen, banen zich een weg tussen groepen talibés en Mauritaanse en Senegalese vrouwen, die met hun ene hand bedelen en met de andere peuters tegen hun heup klemmen.

Étienne is al ruim vijf jaar een talibé en heeft Ibrahimah geleerd dat hij beter de restjes van iemand anders kan opeten dan zijn verdiende geld uit te geven aan eten. Ieder muntstukje telt om een dag met maraboet Ahmed te overleven. Maar op dit moment zou Ibrahimah liever slapen dan eten of bedelen. Hij gaat op de stoep voor een computerwinkel liggen en valt met het gedruis van de parkeerplaats in zijn oren in slaap.

‘Jongen. Opstaan. Je kunt hier niet liggen slapen,’ hoort hij iemand zeggen. Ruw wordt hij wakker geschud.

Ibrahimah opent zijn ogen en kijkt in het brede, glimmende gezicht van de jongen van de computerzaak.

‘Gaat het?’ vraagt de winkelbediende met gespeelde belangstelling.

Ibrahimah gaat rechtop zitten. De afdruk van het plaveisel in zijn wang is pijnlijk voelbaar. Hij herinnert zich niet in slaap te zijn gevallen. Hij wrijft in zijn ogen en kijkt om zich heen. Aan de overkant van het plein staat Étienne ongeduldig te gebaren.

‘Dank je wel, ton-ton,’ mompelt Ibrahimah slaapdronken.

Hij denkt eraan naar beide kanten te kijken voordat hij de straat oversteekt.

‘Schiet op!’ zegt Étienne zodra Ibrahimah binnen gehoorsafstand komt. Samen lopen ze via de andere kant van de par-

keerplaats naar de achterkant van het fastfoodrestaurant, waar ze vanuit de Rue de Ouakam onzichtbaar zijn en waar ze een paar jongens rond een kom rijst zien zitten. Bij de aanblik van eten zo dichtbij ontwaken Ibrahimahs zintuigen. Samen met Étienne baant hij zich duwend en schreeuwend een weg naar voren in de hoop op wat rijst en visgraten. In een oogwenk is de kom leeg. Ibrahimah gaat staan, nog hongeriger dan eerst, en ziet dat Étienne een grote, glimmende munt uit zijn blikje pakt.

‘Nee! Blijf van mijn geld af! Geef terug!’ Ibrahimah slaat op Étiennes arm.

‘Nee, Ibrahimah, we delen,’ zegt Étienne en hij houdt het blikje hoog boven zijn hoofd. ‘Ik heb met jou gedeeld toen jij te weinig had, weet je nog? Doe niet zo kinderachtig. Je hebt genoeg.’

Étienne duwt Ibrahimahs hand en zijn maaiende armen weg. Ibrahimah springt tegen zijn neef op, zijn lippen wanhopig samengeperst.

‘Maraboet zal me slaan!’

‘Maar ik heb niet genoeg.’

‘Geef me mijn geld terug! Hier, dan mag jij mijn pinda’s,’ zegt Ibrahimah smekend en hij reikt Étienne het aangebroken zakje aan.

‘Luister’ – Étienne duwt de pinda’s weg – ‘ik koop een cola voor je.’

Ibrahimah trekt zijn wenkbrauwen op en balt zijn vuisten. Een cola zou wel lekker zijn.

‘Hoeveel geld heb ik?’

Étienne kijkt in Ibrahimahs blikje en telt de munten.

‘Tweehonderdvijftig.’

‘Ik heb driehonderd nodig voor onze maraboet!’

‘Ik heb zelfs nog minder – maraboet Ahmed vindt het niet

zo erg als jij te weinig hebt. Jij bent de jongste. Maar als ik te weinig heb, krijg ik slaag. Bovendien weet ik zeker dat jij op weg naar huis nog wel wat kunt verdienen. Het is pas *vingt-un heures*.’

Ibrahimah grist zijn blikje uit Etiennes handen en loopt stampvoetend weg. Tijdens de anderhalf uur durende wandeling naar het tweekamerkrot dat de maraboet huurt in de arbeidersbuurt Ouakam probeert Ibrahimah te bedenken hoe hij zijn geld terug kan krijgen van zijn neef. Voor een winkel-tje blijft hij staan.

‘Ik wil mijn cola.’

‘Aye! Wacht even! Ik heb hem cola beloofd,’ roept Étienne naar de andere jongens, die al zijn doorgelopen.

De groep keert om en wacht buiten de winkel totdat de klant bij de toonbank klaar is.

‘Geef me een grote munt,’ zegt Étienne en steekt zijn hand uit.

‘Wat?’ vraagt Ibrahimah en kijkt Étienne fronsend aan.

‘Ik koop een cola voor je. Geef me het geld.’

‘Nee. Je zei dat jij een cola voor me zou kopen nadat je mijn grote munt had afgepakt. Doe dat dan ook!’

‘Nou, ik heb te weinig voor een cola voor jou, dus dat is het dan.’

Ibrahimah geeft Étienne een stomp. ‘Je hebt gelogen! Geef me mijn munt terug!’

‘Nee, je hebt hem aan mij gegeven.’

‘Je hebt hem van me afgepakt. Je liegt. Nee!’

De twee neven staan als een paar kemphanen tegenover elkaar als de klant, een lichtgetinte man in een donkerblauw pak met een smetteloos wit overhemd en een bloedrode stropdas, naar buiten komt. Zijn donkerbruine leren schoenen glimmen, ondanks de stoffige stoep. Étienne rent naar de

man en laat Ibrahimah, boos en met opgedroogd snot op zijn bovenlip, gewoon staan.

'Bonsoir, monsieur, l'argent, s'il vous plaît,' zegt Étienne.

'Ik wil mijn cola,' gilt Ibrahimah naar Étienne.

De man draait zich om. *'Bonsoir, petit gars, qu'est-ce que tu veux?'* vraagt hij met een Amerikaans accent.

'L'argent, s'il vous plaît,' zegt Étienne nog een keer.

De man klopt op zijn platte jaszakken. *'Pour manger?'*

De andere jongens zijn dichterbij gekomen om te luisteren en roepen eensgezind: *'Oui!'*

'O, jullie zijn met een hele groep,' zegt de man in het Engels en hij schiet in de lach als de jongens om hem heen komen staan.

'Laat die man met rust! Val mijn klanten niet lastig!' tiert de man achter de toonbank in het Wolof, maar de jongens negeren hem.

'Goed. *Qu'est-ce que tu vas manger?'*

'Cola!' gillen de jongens.

'Coca-Cola? Jullie zien er inderdaad uitgedroogd uit.'

Hij ziet dat de jongens hem niet begrijpen en gaat weer over op het Frans.

'Tu ne veux pas de l'eau?' vraagt hij.

'Cola!' giechelen de jongens.

'Waarom heeft die man het over water? Ik wil cola,' dreint Ibrahimah.

'Hij gaat cola voor ons kopen, let maar op. Hij is aardig, dat zie je zo,' verzekert Étienne hem en hij bekijkt de man nog eens goed.

'Als hij geen cola voor ons koopt, wil ik mijn geld terug!' zegt Ibrahimah dreigend.

Ibrahimah kijkt naar de jongens die hem proberen weg te duwen. Hij gelooft niet dat ze van deze man krijgen wat ze

willen. Hij gaat dichterbij Étienne staan, die is afgeleid door het vooruitzicht op eten, en laat zijn hand in het blik van zijn neef glijden. Étienne doet een stap opzij voordat Ibrahimah er geld uit kan pakken.

Lachend haalt de man wat blikjes lauwwarme frisdank uit de koelkast en geeft ze aan de jongens met de instructie ze samen te delen. In plaats van kleingeld uit zijn zak te halen, legt hij wat tubes yoghurt en zeven madeleinecakejes op de toonbank. Hij betaalt met een knisperend biljet van tienduizend frank. De winkelbediende bedankt de man glimlachend voor zijn vriendelijkheid.

Buiten, voor de winkel, vullen de jongens hun maag met Coca-Cola, madeleines en gezoete yoghurt uit tubes die ze helemaal leeg zuigen.

De man achter de toonbank begint weer te foeteren over hun slechte manieren. Ze roepen de Amerikaanse man hun bedankjes na, die zich omdraait en nog net ziet hoe ze hun handen voor hun gezicht vouwen en hun gebeden prevelen.

‘Zie je wel, Ibrahimah?’ zegt Étienne tussen twee slokken Coca-Cola door. ‘Je hebt je geld met mij gedeeld en meer teruggekregen dan je had. Je hebt cola, een cakeje en genoeg geld om de maraboet tevreden te stellen.’

Ibrahimahs mond zit zo vol met cake dat hij niet kan protesteren. Hopelijk heeft Étienne gelijk.

In de tweekamerwoning worden ze begroet door de vuilgrijze muren. Ibrahimah stelt zich met de andere jongens op in twee rijen en klemt zijn blikje tegen zijn borst. De energiestoot van de frisdrank en de cake verdwijnt bij de gedachte aan wat er komen gaat.

‘Diatu! Breng me mijn water,’ hoort hij de buurvrouw schreeuwen tegen haar dochter. De muren zijn zo dun dat het

klinkt alsof ze naast maraboet Ahmed staat. Ibrahimah hoopt dat de leraar in een goede bui is.

‘Jullie zijn vroeg terug. Ik neem aan dat dat betekent dat jullie allemaal succesvol waren?’

Ibrahimah staart naar de man voor hem en hoopt dat iemand anders als eerste naar voren stapt. Niemand beweegt. Hij kijkt naar de koran op de plank boven maraboets hoofd. Een dikke laag stof bedekt het donkergroene boek.

‘Sta daar niet zo stom te kijken. Breng me mijn geld.’

De negenjarige Abdoulaye stapt naar voren en laat zijn geld in maraboet Ahmeds hand vallen. Die telt het zorgvuldig na en als het bedrag klopt, gromt hij instemmend. Dan geeft Abdoulaye hem vier suikerklontjes en een zakje ongepelde pinda's. Ahmed gebaart de jongen de kostbare witte klontjes in de kom naast hem te laten vallen en maakt een wegwerpgebaar naar de pinda's. Met een strakke glimlach op zijn gezicht loopt Abdoulaye naar de verste hoek van de kamer, waar hij de pinda's in zijn mond propt. Zolang de maraboet erbij is, zal geen enkele jongen uit het huis ze van hem durven te stelen.

Ibrahimah haat de avonden. Een hele dag lopen of bedelen is niets vergeleken met de pijn die hij voelt wanneer hij zijn zuurverdiende geld moet afgeven aan de lelijke, zweterige man voor hem. Zijn hart bonkt van angst terwijl maraboet Ahmed de vuile munten telt en ze in de lange, zwarte kous laat vallen die hij altijd bij zich draagt.

‘Waar is de rest?’

Ibrahimah zou zijn eten nooit met zijn maraboet delen; de man is al dik genoeg met zijn dikke, opgeblazen buik.

‘Meer heb ik niet,’ zegt Ibrahimah met een piepstemmetje, zichzelf verwensend dat hij die ochtend zijn suikerklontjes heeft laten vallen.

Maraboet Ahmed draagt iedere dag dezelfde vuile, zwarte

boubou, het traditionele Afrikaanse gewaad dat bewust drie maten groter wordt gemaakt dan nodig is voor de toekomstige eigenaar. De *boubou* heeft na talloze wasbeurten zijn glans verloren, maar niet de stank van de sterke oliën die Ahmed gebruikt om zijn zweetlucht te maskeren.

‘Je komt vijftig frank tekort,’ gromt hij zonder naar Ibrahimahs verklaring te luisteren.

Ibrahimah laat zijn hoofd zakken.

‘Ik dacht dat ik goed had geteld. Ik ben zo dom. Heb medelijden met me, meester.’

Ibrahimah werpt een steelse blik op Étienne, die strak naar zijn voeten kijkt. Doodstil blijft hij staan, verstijfd van angst voor de houten stok. Onverwachts galmt het luide geknor van zijn maag door de stille kamer en de maraboet schiet in de lach.

Hij gebaart met zijn hand. ‘Wegwezen jij.’

Dat laat Ibrahimah zich geen twee keer zeggen. Nog voor de andere jongens stuift hij het huis uit. Op het licht van een lantaarn of een flakkerende kaars in een van de krotwoningen na is het buiten aardedonker. Ibrahimah blijft onder aan de trap staan en laat zijn ogen wennen aan het donker.

Abdoulaye komt naar buiten en springt van de trap. ‘Later word ik ook een maraboet,’ zegt hij.

‘Dat is stom. Maraboets zijn lui en gemeen,’ zegt Ibrahimah en hij kijkt zijn vriend aan.

‘Lui, gemeen en rijk.’

Daar moet Ibrahimah even over nadenken. Étienne komt naar buiten, gevolgd door Fatik.

‘Zou jij je talibé slaan?’ vraagt Ibrahimah.

‘Dat weet ik niet. Daar heb ik nog niet over nagedacht,’ antwoordt Abdoulaye.

‘Zouden talibés wel hard werken als ze niet worden gesla-

gen?’ vraagt Étienne en gebaart Ibrahimah en de andere jongens hem te volgen.

‘Misschien,’ zegt Abdoulaye.

‘Onze maraboet is slecht,’ mompelt Ibrahimah.

In het groepje jongens valt een ongemakkelijke stilte.

‘Ik ga voetballen voor Senegal,’ merkt Fatik op.

Fatik is elf jaar en aan zijn verkrampde en verweerde gezicht is te zien dat hij minder gemakkelijk het medelijden van volwassenen weet op te wekken dan Ibrahimah, de jongste van de groep. Ibrahimah stapt op een steentje en gilt het uit van de pijn.

‘Let dan ook beter op,’ foetert Étienne en pakt hem bij de arm.

‘Het gaat wel.’

‘Ik kan beter voetballen dan jij,’ zegt Abdoulaye uitdagend.

Fatik slaat Abdoulaye op de schouder. ‘Wat? Jij speelt zo slecht. Ik ben echt veel beter!’

‘Hoe denk jij voor Senegal te gaan spelen, hè? Je bent maar gewoon een talibé, niemand geeft om jou,’ zegt Abdoulaye en gaat buiten het bereik van Fatik staan.

‘En hoe dacht jij dan een maraboet te worden?’ kaatst Fatik geërgerd terug.

Terwijl de jongens in het fletse maanlicht zwijgend een rondje lopen door de brede straten van Ouakam, stelt Ibrahimah de vraag die hen allemaal bezighoudt. Wat gebeurt er met een talibé als hij groot is en zijn maraboet hem niet meer wil? Hij probeert die gedachte van zich af te schudden. Nog even en hij mag naar huis. Zijn ouders willen hem terug.

Voor hun huis stuiten ze op de laatste zeven van de eenentwintig jongens van hun huis. Met opgetrokken schouders sjokken ze in hun haveloze kleren naar binnen. Ze komen al-

tijd als laatste thuis en even later horen ze maraboet Ahmed schreeuwen.

‘Ik geef jullie onderdak en onderwijs jullie uit de Koran! Het enige dat jullie hoeven te doen, is geld verdienen om dit mogelijk te maken. Wat moet ik met honderd frank? Jullie willen de hele dag spelen, maar werken, ho maar!’

Het geluid van Ahmeds stok op de rug van een jongen is op straat te horen.

‘Hij geeft ons niets te eten en leert ons niets over de Koran. Hij doet helemaal niets,’ gromt Fatik.

Uit angst dat de maraboet hem hoort, gebaart Abdoulaye hem stil te zijn.

‘Hij kan ons hier buiten niet horen, hij is te druk bezig met die domme jongen die zijn geld opeet en iedere avond wordt afgetuigd,’ zegt Fatik nog harder en zelfverzekerder dan eerst.

Een uur nadat de kaarsen zijn gedoofd en de jongens moeten gaan slapen, ligt Ibrahimah in de donkere en sinistere ruimte voor zich uit te staren.

‘Ibrahimah!’ klinkt Ahmeds stem van achter de afbladerende slaapkamerdeur. Ibrahimahs ogen vullen zich met tranen van angst. Hij staat op en zet een paar stappen. Zijn maag krimpt ineen en zijn blote voeten glijden over de koele tegelvloer als er plotseling een gedachte bij hem opkomt. Hij draait zich om en loopt terug naar zijn slaapmat.

‘Étienne,’ fluistert hij.

‘Wat?’

‘Jij moet gaan. Het is jouw beurt.’

‘Wat? Nee,’ fluistert Étienne.

‘Jij hebt geld van mij afgepakt en daarom had ik niet genoeg.’

‘Maar hij heeft *jou* geroepen!’

‘Ik voel me niet lekker. Ik moet steeds poepen,’ zegt Ibrahimah. Dat leugentje kan zijn neef aan hun maraboet vertellen.

‘Moet ik je komen halen?’ klinkt Ahmeds stem dreigend vanuit zijn kamer.

Ibrahimah gaat op zijn matje liggen met zijn armen gekruist over zijn magere borst. ‘Jij wilt dat ik mijn geld met je deel zodat jij geen slaag krijgt, nou, dan moet jij maar gaan.’

Met een zucht van berusting staat Étienne op en baant zich een weg door de wirwar van lichamen.

‘Waar blijft Ibrahimah?’ vraagt Ahmed geërgerd als hij Étienne ziet. ‘Hij had te weinig geld en dus moet hij het vannacht goedmaken.’

‘Hij is ziek,’ zegt Étienne. ‘Hij moet steeds poepen.’

‘Jakkes. Laat hem dan maar. Doe de deur dicht,’ zegt Ahmed en spuugt de dop van een zonnebloempit op de grond. De kaars op het nachtkastje werpt flakkerende schaduwen op zijn bezwete gezicht en lange, witte *dashiki*.

Het diepe gebrom van maraboets stem klinkt door de gesloten deur heen, terwijl Étiennes gekerm van pijn afzwakt tot een onderdrukt gekreun en later een zacht gejammer. Alle twintig jongens liggen met opengesperde ogen op hun gescheurde stukken karton. Niemand beweegt of maakt geluid in de ruimte vol ongedierte. Een jongen legt zijn handen over zijn oren en mompelt iets binnensmonds. De jongen naast hem port hem venijnig in zijn ribben.

‘Hou je kop!’ sist hij.

Ibrahimah ligt doodstil, te bang om te ademen of met zijn ogen te knippen. Hij is opgelucht dat hij vanavond niet daar binnen is met de maraboet, maar het besef dat Étienne daar wel is en in zijn eentje de pijn moet ondergaan, geeft hem geen rust. De tranen stromen over zijn vuile gezicht terwijl vermoeidheid zijn kleine lichaam overheerst. Hij valt in een onrustige slaap waarin hij als door de duivel op de hielen gezeten voort rent.

Wanneer de gebedsoproep van de nabijgelegen moskee om vijf uur 's ochtends door de donkere hemel schalt, merkt Ibrahimah dat Étienne diep in slaap naast hem ligt. De herinnering aan de avond komt boven. Hij raakt even de arm van zijn neef aan en denkt aan de dag waarop hij zijn dorp verliet.

‘Over een jaar, bij de volgende ramadan, kom je terug naar mij en je moeder. De tijd zal sneller gaan dan je denkt,’ had zijn vader tegen hem gezegd. Hij had Ibrahimah stevig omhelsd voordat hij had toegestaan dat maraboet Ahmed, die klaagde dat ze al te laat waren, zijn hand greep en hem meetrok.

Ahmed komt de kamer binnen en slaat met zijn donkerbruine houten stok in op de slapende kinderlichamen. De zon is nog niet eens op.

‘Sta op of ik sla jullie wakker,’ foetert hij.

Ibrahimah stoot Étienne aan en de jongens springen over-eind voordat Ahmed bij hen is. De maraboet heeft buiten al zijn rituele wassing gedaan en legt zijn gebedskleedje op de vloer van zijn kamer. De jongens sluipen naar de achterkant van het huis naar de waterbak met vies water en duwen en stompen elkaar terwijl ze met hun handen voldoende water proberen op te scheppen om hun hoofd, handen en voeten te besprenkelen. Gehaast keren ze terug naar de kamer, waar ze achter en naast elkaar gaan zitten om onder Ahmeds leiding het ochtendgebed te bidden. Daarna gaat Ibrahimah weer liggen; hij wil nog even doorslapen.

‘Hup, naar buiten!’ beveelt Ahmed.

De rij jongens begint bij de waterbak, loopt dwars door het huis en eindigt bij de voordeur, waar Ahmed het hoofd van iedere jongen met een scheermes kaal scheert. Een kaal hoofd vermindert de kans op vlooiën en luizen.

Terwijl de zon snel hoger klimt, maken de 21 jongens zich

klaar om op pad te gaan. Ze stapelen hun kartonnen matten op tegen de achtermuur en pakken hun rode tomatenblikjes. Rond zeven uur verlaten ze het huis, in dezelfde vuile kleren als een dag eerder. Dienstmeisjes, monteurs, loopjongens, beveiligers en andere gezichtsloze onbekenden voegen zich in het drukke ochtendverkeer bij de grote groep talibés. Ibrahimah loopt achteraan en ziet dat Étienne een beetje mank loopt.

‘Étienne, gaat het?’

Étienne antwoordt niet.

‘Ik ga mango’s zoeken voor het ontbijt,’ zegt Ibrahimah opgewekt, in de hoop zijn neef op te beuren.

Op de Rue de Ouakam splitst de bende zich in drie groepen van zeven, waarna Ibrahimah en Étienne zich losmaken van hun groep en op zoek gaan naar ontbijt. Ze werken liever met z’n tweeën.

In een dorpje op het platteland van Senegal, waar de zesjarige Ibrahimah met zijn familie woont, arriveert op een dag een vreemdeling. Hij blijkt een gerespecteerd Koranleraar te zijn. Ibrahimahs ouders hebben geen keus: traditie en familie-eer eisen dat ze hun enige zoon met deze maraboet Ahmed meesturen naar de grote stad Dakar. Daar is ook neef Étienne al bij zijn groep leerlingen ingelijfd. In Dakar wacht Ibrahimah een bitter lot – de jongens worden gedwongen op straat te bedelen om de zakken van hun wrede leraar te vullen. Drie dingen houden Ibrahimah op de been: de nabijheid van Étienne, de zekerheid dat zijn moeder op hem wacht, en de hoop op een dag weer thuis te komen.

Een schrijnend maar hoopvol verhaal over veerkracht, vriendschap en de oerkracht van moederliefde.

‘EEN PRACHTIG BOEK OVER OUDERS EN KINDEREN DIE ELKAAR REDDEN MET HUN LIEFDE, DIE ZO STERK IS DAT DIE AFSTAND, TIJD EN REDE OVERSTIJGT.’

– Ann Napolitano, auteur van *Lieve Edward*

Keisha Bush behaalde een Master in *Creative writing*. Na een carrière in het bedrijfsleven en internationale ontwikkeling, waarvoor ze verbleef in Dakar, Senegal, besloot ze zich fulltime op schrijven te richten.

